

Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ ԴԻԻԱՆԷՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԱԳԱՇ ԱՌ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

Գերապատիւ Հայր,

Յայտադր չունելով ինչ նոր եւ արժանաւոր չիլիսէի զալ ի պատաս-
խանի նամակին Ձերոյ որ յ19 Դեկտեմբերի, շատացեալ միայն յանձն առնել
Վ. Հ. Բարսիլի, մատուցանել միշտ առ Ձեզ զիմ առանձին ողջոյն մեծարանաց
ի թղթել իւրում այդը:

Ակն ունիմ եթէ կատարեցան ուր ուրեմն ինն ամբ յորս խստիւ պատ-
ուիրէ Որատիոս յղկել եւ կոկել զքերթումս, եւ թէ արդէն սկիզբն լեալ իցէ
տպագրութեանն Հայկազ:

Յաւուրս յայտոսիկ անկաւ ի ձեռս իմ ըստ զիսկաց իմն, Գաղղիական
Ձեր Բերականութիւն, զոր եւ ընթեռնում անյազարար այժմ. ցաւէ ինձ զի
Գանձ մի աշտիսի անձանթ մնացեալ էր ցարդ յինչն. քանզի զտանեմ ի նմա,
մանաւանդ ի յաւելումսն որ զքերթողական լեզուէ՝ սնունդ առատապարգեւ
ի յազուրդ բաղմատենչիկ ախորժակի ընթերցանելաց եւ ի ներկուս հմուտ-
թիւն երկաքանչիւր լեզուաց, Հայկականիս ասեմ եւ Գաղղիականին, եւ այս
յոյժ պատուականազոյն զործէ ինձ զմատեանն Ձեր հոյակապ:

Միանգամայն ուշի ուշով ընթեռնում զօրհանապաղ զտպագրիւր տաղս
Ձեր, զորս զրեաթէ բովանդակ ի բերան է իմ ուսեալ: Չզիտեմ որո՞վ կա-
խարդութեամբ զիւթեցին ինձ այնքիկ. ի նոսա ուսանիմ ես քաջ զմեծ տար-
բերութիւն ոտանաւոր լեզուին յարձակէն, եւ վասն այսորիկ ոչ սակաւ չը-
նորհապարտ եմ Ձեզ:

Ողջոյն զրկապինդ առ Նահապետն իմ անձկալի, եւ առ Վ. Հ. Խորէն,
զորս ընդ Ձեզ ողջունէ եւ Վ. Հ. Ա. Գուրգէնեան: Ողջունեմ եւ զՁեզ մեծաւ
յարդութեամբ եւ մնամ

Ի Կ. Պոլիս, 8 Ապրիլ
1857

Գերապատիւ Հայրութեան Ձերում
Ամենախոնարհ ծառայ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԱԳԱՇԱՆ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

Վերեւ հրատարակուած ցամակէն յայտնի է քէ Բագրատունիի «ՀԱՅԿ ԴԻԻՅԱԶՆ»ը ա-
ւարտած էր 1857էն ինը տարի առաջ, այն է 1848ին (որուն ուրուագիծը գտի գացած էր հրդեհի
մը 1843ին, Պոլսոյ մէջ): Գովեստը գոր կը հիւսէ փրանսերէն քերականութեան, տաղաչափու-
թեան եւ քերթումներուն, յայտնի ցոյց կու տայ քէ Կ. Գարագաշ հիացող մըն է Բագրա-
տունիի:

ՇԵՅՔՍՓԻՐ ԵՒ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԸ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՄԵԾ ԹԱՏՐԵՐԳԱԿԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ 400ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

«Հայ ազգը՝ որ ըմբռնեց, հասկցաւ, քարգմանեց
եւ յաջող կերպով ներկայացուց իր բեմին վրայ
Շէյքսպիրի գաղափարները, նա երբեք չի մոռնիր»:
Անգլիացի Հիւպատոս Պաքումի, 1880

Ուիլիամ Շէյքսպիր

Եթէ հայ ժողովուրդը կը պարծի Ար-
տաշատի իր երկհազարամեայ թատրոնով,
ուր Եւրիպիդէսի ողբերգակ տիպարներու
հոգեբանական բարդ վերլուծումները կ'ը-
նէր երբեմն հայ աւագանին, Նաւասար-
դեան ուրախ տօներու վսեմ թափօրներով,
յետ դարա-
աշտօր նոյն հայ ժողովուրդը, յետ դարա-
ւոր մաքառումներու, եւ ի հեճուկս ահար-
կու աւերածներու եւ ջարդերու, իրօք
կրնայ պարծիլ, նաեւ օտարներու առջեւ,
կրնայ պարծիլ, նաեւ օտարներու մէջ բար-
թէ իր թատրոնի պատմութեան մէջ բար-
ձր պատուանդանի վրայ զետեղած է
Շէյքսպիրի անմահ անունը. անուն մը, որ
հայ ժողովուրդին համար արդար հարա-
տուրեան նշանարան մը դարձած է այժ-
եւս:

«Շէյքսպիրը դարձել է մի չափ - կը զը-
րէր Յովհ. Թումանեան 1896ին - ազգերի
զարգացման աստիճանը որոշելու համար:
Եթէ մի ժողովուրդը նրան չի թարգմա-
նում, կը նշանակէ որդէտ է: Եթէ չի հաս-
կանում, կը նշանակէ ահաա է: Եթէ մի
լեզու նրա վրայ չի գալիս, կը նշանակէ
տկար է: Այս տեսակէտից, մենք, Հայե-
րէս, կարող ենք ասել թէ առաջադիմու-
թիւն ենք արել. ինձ թուում է թո՛ւի՛չք, յա-
ւերժական թո՛ւի՛չք»:

Կանուխէն, Շէյքսպիր-
ի անունը արձագանգած է մեր գրակա-
նութեան մէջ: Ոմանք, Արամ Բաֆֆի
հետ, մինչեւ Ժէ. դարու վերջերս կը բար-
ձրանան, լսելու այդ ձայնը. ուրիշներ,
Յովսէփ Էմինի 1792ի յուշադրութիւննե-
րուն մէջ կը կարծեն զանեւ անդրանիկ
ակնարկները Շէյքսպիրի:

Բանասիրութիւնը կալկաթայի հայ մա-
մուլին մէջ կը գտնէ Շէյքսպիրի հայերէն
առաջին թարգմանութիւնները, 1820ական
թուականներուն: Ու տակաւ առ տակաւ
թուականներուն: Ու տակաւ առ տակաւ
Շէյքսպիրեան կայծեր փայլատակեցան
Մոսկուայէն Զմիւռնիա, Վենետիկէն
Թիֆլիս ու Պոլիս. եւ ահա հայ բեմը ու-
ղողուեցաւ Շէյքսպիրեան հսկայ տիպար-
ներով 1880ական թուականներէն ստղին,
եւ հայ ժողովուրդը դարձաւ սիրահար
եւ հայ ժողովուրդը մեծ ողբերգակին:

Պետրոս Աղամեան, Սիրանոյշ, Յովհ.
Արեւիկան, Հրաչեայ Ներսիսեան, Վահրամ
Փափաղեան... ու կ'երկարի տակաւին
չարքը հայազգի մեծանուն զերասաննե-